6. Bestemmelserne i traktatens artikel 37 vedrører kun de aktiviteter, der efter deres art er forbundet med udøvelsen af det pågældende monopols særlige funktion. Bestemmelserne er således uden betydning for nationale regler, der ikke vedrører udøvelsen af denne særlige funktion, således som tilfældet er vedrørende afgiftslempelse for spiritus, af hvilken der tidligere er betalt afgift.

7. Artikel 53, stk. 1, i associeringsaftalen mellem Fællesskabet og Grækenland opfylder i forbindelse med associeringsordningen samme funktion som traktatens artikel 95. Den findes blandt en række bestemmelser, som hvade til formål at forberede Grækenlands tiltrædelse af Fællesskabet gennem indførelse af en toldunion, harmonisering af landbrugspolitikken, gennemførelse af arbejdskraftens frie bevægelighed og andre gradvise tilpasningsforanstaltninger til fællesskabsrettens krav.

Det følger således af ordlyden af den ovennævnte artikel 53, stk. 1, samt af formålet med og arten af associeringsaftalen, som bestemmelsen er del af, at den er til hinder for, at en national lempelsesordning afgiftsbegunstiger indenlandsk spiritus i forhold til spiritus indført fra Grækenland. Den indeholder en klar og præcis forpligtelse, der hverken med hensyn til sin gennemførelse eller i sine virkninger er betinget af senere retsakter. Artikel 53, stk. 1, må herefter antages at have fundet umiddelbar anvendelse fra begyndelsen af det tredje år efter aftalens ikrafttræden, dvs. det tidspunkt, hvor enhver foranstaltning, som stred mod bestemmelsen, jfr. stk. 3, skulle være ophævet.

I sag 17/81

angående en anmodning, som Finanzgericht Hamburg i medfør af EØF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag

PABST & RICHARZ KG, Elsfleth,

mod

HAUPTZOLLAMT OLDENBURG,

intervenient:

OBERFINANZDIREKTION HANNOVER,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af EØF-traktatens artikler 37 og 95, af artikel 53, stk. 1, i aftalen om en associering mellem EØF og Grækenland samt af EØF-traktatens artikel 92 ff. med henblik på anvendelsen af visse administrative gennemførelsesforanstaltninger vedrørende den tyske spiritusmonopollov (Branntweinmonopolgesetz) af 8. april 1922,

har

DOMSTOLEN (første afdeling)

sammensat af afdelingsformanden G. Bosco, dommerne A. O'Keeffe og T. Koopmans,

generaladvokat: S. Rozès
justitssekretær: P. Heim

afsagt følgende

DOM

Sagsfremstilling

De faktiske omstændigheder og retsforhandlingernes forløb samt de indlæg, der er indgivet i medfør af artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for EØF-Domstolen, kan sammenfattes således:

I — Faktiske omstændigheder og retsforhandlinger

1. I henhold til den tyske spiritusmonopollov af 8. april 1922, som er ændret flere gange, betales der af spiritus en forbrugsafgift, som opkræves i tre forskellige former.

a) Indenlandsk fremstillet spiritus skal i henhold til loven principielt leveres til forbundsmonopolforvaltningen til en overtagelsespris (Branntweinübernahmepreis), som beregnes på grundlag af en basispris (Branntweingrundpreis), der fastsættes af forbundsmonopolforvaltningen. »Monopolalkoholen« er i henhold til lovens § 84 underkastet en spiritusafgift (Branntweinsteuer), og den sælges af monopolforvaltningen til en pris, »normalsalgsprisen« (regelmäßiger Verkaufspreis), som omfatter summen af overtagelsesprisen, spiritusafgiften og omkostningerne i forbindelse med administrationen og driften af monopolet. Sidstnævnte del af prisen udgør »prisdifferencen« (Preisspitze).

b) Den spiritus, som er fritaget for afleveringspligt til forbundsmonopolforvaltningen, eller som i strid med denne forpligtelse ikke leveres, beskattes i henhold til § 78 med et spiritustillæg (Branntweinaufschlag). Det beløb, hvormed tillægget overstiger spiritusafgiften udgør »spiritustillægsdifferencen« (Branntweinaufschlagspitze).

c) I henhold til lovens §§ 151 og 152 betales der af indført spiritus en monopoludligningsafgift (Monopolausgleich) svarende til forskellen mellem »normalsalgsprisen« og basisprisen for monopolalkoholen. Det beløb, hvormed monopoludligningsafgiften overstiger spiritusafgiften, udgør »monopoludligningsdifferencen« (Monopolausgleichspitze).

Det fremgår af forelæggelseskendelsen, at spiritusafgiften i perioden 1. januar

1972 — 17. marts 1976 som udgangspunkt androg 1 500 DM pr. hl ren alkohol. Spiritustillægget, som opkrævedes på grundlag af en differentieret afgiftsskala, androg i almindelighed over 1 500 DM pr. hl ren alkohol, men var under visse omstændigheder væsentligt lavere end dette beløb. Monopoludligningsafgiften androg som udgangspunkt mere end spiritusafgiften på 1 500 DM pr. hl ren alkohol. Ved årsskiftet 1975/76 androg monopoludligningsdifferencen 80 DM pr. hl ren alkohol.

I henhold til spiritusmonopolloven har forbundsmonopolforvaltningen monopol på indførslen af spiritus. Som følge af Domstolens domme af 3. februar 1976 (Manghera, sag 59/75, Sml. s. 91) og af 17. februar 1976 (Rewe, sag 45/75, Sml. s. 181, og Miritz, sag 91/75, Sml. s. 217) gjorde forvaltningen imidlertid ikke længere monopolet gældende over for spiritus fra EØF-medlemsstaterne.

På grund af billig indførsel som følge af denne ændring af praksis blev forbundsmonopolforvaltningen nødsaget til at nedsætte sine salgspriser for neutral alkohol, først med 150 DM pr. hl ren alkohol, senere yderligere. Indkøbspriserne over for de producenter, som leverede til forbundsmonopolforvaltningen, blev derimod fastholdt. Det underskud, som herved opstod hos forbundsmonopolforvaltningen, blev udlignet over det almindelige statsbudget gennem en forhøjelse af den almindelige sats for spiritusafgiften. Ved lov af 2. maj 1976 om ændring af spiritusmonopolloven blev de tre former for afgift af spiritus til drikkebrug nemlig forhøjet med virkning fra den 18. marts 1976 med en ensartet sats på 150 DM pr. hl ren alkohol, hvilket bragte dem op på 1 650 DM. Samtidig afskaffedes spiritustillægsdifferencen og monopoludligningsdifferencen.

Med henblik på at give producenter og importører mulighed for en bedre tilpasning til de forandrede markedsforhold og den ændrede retstilstand traf forbundsfinansministeren forskellige administrative foranstaltninger.

Nærmere bestemt fastsatte han ved cirkulærer af 23. marts, 15. april og 1. juli 1976 en »lempelsesordning« for spiritus, som lå på privatoplag (Branntweineigenlager) og toldoplag (Zollager), og hvoraf der ikke var betalt afgift, med skæringsdag den 22. februar 1976, som dog ikke gjaldt spiritus, der var fraført oplag før den 17. marts 1976.

I forelæggelseskendelsen anføres det, at der af spiritus oplagt på privatoplag og på toldoplag allerede ved indlæggelsen på oplag var betalt spiritustillægsdifference hhv. monopoludligningsdifference i det omfang, hvori der i henhold til reglerne skulle betales disse afgifter. Den øvrige del af spiritustillægget samt monopoludligningsafgiften blev først opkrævet, tillige med et beløb svarende til spiritusafgiften på 1 500 DM pr. hl ren alkohol, ved spiritussens fraførsel fra lageret.

På tidspunktet for forhøjelsen af afgiftssatserne fandtes der således på privatoplagene indenlandsk og indført spiritus, som allerede var belagt med »differencerne«, samt spiritus, som endnu ikke var afgiftsbelagt, nemlig den spiritus, der stammede fra forbundsmonopolforvaltningen.

På grundlag af den nævnte lempelsesordning blev afgiften for samtlige de mængder spiritus, der på skæringsdagen var oplagret på privatoplag, herunder den endnu ubeskattede spiritus fra forbundsmonopolforvaltningen, lempet på to måder.

Først blev den spiritus, som var indlagt på oplag på skæringdagen, fritaget for et beløb på 80 DM pr. hl ren alkohol med henblik på udligning af spiritustillægsdif-

ferencen og monopoludligningsdifferencen, som var blevet opkrævet ved indlæggelsen på oplag. I perioden efter oktober 1975 havde differencerne andraget mellem 16,05 DM og 99,54 DM pr. hl ren alkohol.

Herefter fik indehavere af privatoplag en lempelse på 70 DM pr. hl ren alkohol svarende til deres anslåede omsætning i to måneder, hvilket skulle tjene til en delvis friholdelse for den afgiftsforhøjelse, der fandt sted pr. 18. marts 1976.

Indehaverne af toldoplag fik ligeledes sidstnævnte lempelse, men i ordningen var der ikke fastsat udligning for de differencer, som allerede var betalt for spirituslagrene i toldoplagene.

I henhold til cirkulæret af 15. april 1976 skete lempelserne ved, at lempelsesbeløbene blev fratrukket de afgifter, som skulle betales i månederne efter april 1976, eller ved direkte udbetaling i tilfælde af, at modregning ikke var mulig.

Ifølge forelæggelseskendelsen har den tyske forbundsregering ikke givet Kommissionen underretning om lempelsesordningen i henhold til EØF-traktatens artikel 93, stk. 3.

Ifølge forvaltningens oplysninger er der på grundlag af de nævnte cirkulærer i alt givet lempelser til et samlet beløb af ca. 72 mill. DM til omkring 800 indehavere af privatoplag og et ukendt antal indehavere af toldoplag.

2. Sagsøgeren i hovedsagen, firma Pabst & Richarz, driver et spiritusdestilleri. Sagsøgeren er indehaver af et toldoplag samt et tanklager (Tanklager), som er underkastet toldkontrol.

På skæringsdagen befandt der sig i tanklageret 13 278 hl ren råsprit, et produkt, som udgør det sidste produktionstrin ved fremstillingen af Weinbrand. Råspritten hidrørte fra EØF-medlemsstater (Frankrig og Italien) samt fra Grækenland. Ved oplagringen havde Pabst & Richarz af råspritten betalt monopoludligningsdifference med et beløb af 80 DM pr. hl ren alkohol. Denne afgift er blevet refunderet i henhold til lempelsesordningen.

Pabst & Richarz har under den ved Finanzgericht Hamburg anlagte sag påstået sig tilkendt en yderligere lempelse på et beløb af 80 DM pr. hl ren alkohol af lagerbeholdningen i sit tanklager. Til støtte herfor har sagsøgeren gjort gældende, at det strider mod lighedsgrundsætningen, at der for den fra forbundsmonopolforvaltningen modtagne, ikke tidligere afgiftsbelagte spiritus, som på skæringsdagen var oplagret på privatoplag, var sket en afgiftslempelse til et beløb af 80 DM pr. hl ren alkohol, mens sagsøgeren ikke har fået en tilsvarende lempelse. Til forskel fra den tilbagebetaling, som sagsøgeren har fået, udligner lempelsen for »monopolalkohol« ikke en tidligere tilsvarende afgift, som er opkrævet i form af spiritustillægsdifference hhv. monopoludligningsdifference, og den spiritus, som er købt af forbundsmonopolforvaltningen, er således blevet stillet i en afgiftsmæssig mere fordelagtig position, nemlig med et beløb af 80 DM pr. hl ren alkohol.

Heroverfor har Hauptzollamt gjort gældende, at Pabst & Richarz ved refusionen af monopoludligningsdifferencen har modtaget tilstrækkelig afgiftslempelse. En yderligere afgiftslempelse er ikke fastsat i cirkulærerne og er heller ikke begrundet.

3. Ved endelse af 31. oktober 1980 har Finanzgericht Hamburg, IV. afdeling, i henhold til EØF-traktatens artikel 177 besluttet at udsætte sagen på Domstolens præjudicielle afgørelse af følgende spørgsmål:

1. Skal EØF-traktatens artikel 95 og artikel 53, stk. 1, i aftalen om en asso-

ciering mellem EØF og Grækenland, eller EØF-traktatens artikel 37 fortolkes således, at der skal ske en bedømmelse på grundlag af disse bestemmelser af en statslig foranstaltning, hvorved det bestemmes, at der i forbindelse med en forhøjelse af spiritusafgifterne og ydelse af støtte til bestemte indenlandske spiritusproducenter for den på tidspunktet for den nævnte foranstaltning producerede, men endnu ubeskattede spiritus, ved afgiftspåligningen skal ske en afgiftslempelse, eller skal en afgiftslempelse af den nævnte art bedømmes på grundlag af støttereglerne i EØF-traktatens artikler 92 ff.

2. I tilfælde af, at bestemmelserne i EØF-traktatens artikel 37 og/eller 95 og associeringsaftalens atikel 53, stk. 1, skal finde anvendelse:

   Skal disse bestemmelser fortolkes således, at de giver importøren krav på, at spiritus indført fra andre medlemsstater fritages for forbrugsafgifter på samme måde som indenlandsk spiritus på grundlag af generelle anvisninger rettet til forvaltningen, og dette uafhængigt af, om fritagelsen efter national ret skal kvalificeres som støtte eller som en afgiftsmæssig rimelighedsforanstaltning, og uafhængig af, om fritagelse efter national ret er lovlig eller ulovlig?

3. I tilfælde af, at støttereglerne skal finde anvendelse:

   Giver den i fællesskabsretten gældende almindelige lighedsgrundsætning importøren af en vare krav på, at der gives støtte til spritius indført fra andre medlemsstater på samme måde som til andre importører eller indenlandske spiritusproducenter eller spiritusforhandlere?

4. I forelæggelseskendelsen har Finanzgericht anført, at den ved formuleringen af de præjudicielle spørgsmål har lagt følgende retlige betragtninger til grund:

Efter rettens opfattelse udgør lempelsesordningen i henhold til tysk ret en afgiftsmæssig rimelighedsforanstaltning, jfr. § 131 i afgiftsloven (Reichsabgabenordnung). Finanzgericht har imidlertid ved dom af 31. oktober 1980 (IV 51/77 N) fastslået, at lempelsesordningen ikke er i overensstemmelse med denne regel, idet der ikke er tale om en administrativ regulering af enkelttilfælde, men om en generel regulering, som er for vidtgående i forhold til forvaltningens beføjelser i henhold til oven. Ved afgørelse af 1. april 1980 (VII R 17/78) har Bundesfinanzhof imidlertid kvalificeret lempelsesordningen som støtteforanstaltning efter tysk ret.

Finanzgericht finder i øvrigt, at spørgsmålet om, hvorledes lempelsesordningen skal kvalificeres i forhold til tysk ret, er uden betydning for anvendelsen af de påberåbte fællesskabsretlige bestemmelser. Også selv om der er tale om rent administrative foranstaltninger, er lempelsesordningen i strid med EØF-traktatens artikel 95 og artikel 53 i associeringsaftalen med Grækenland, for så vidt der herved er sket en nedsættelse af afgiftsbelastningen i en størrelsesorden af 80 DM pr. hl ren alkohol for indehavere af privatoplag, som på deres lagre havde oplagret spiritus fra forbundsmonopolforvaltningen, mens Pabst & Richarz var

udelukket fra en tilsvarende afgiftsnedsættelse for så vidt angår den af virksomheden indførte spiritus.

Vedrørende råspritten fra Grækenland finder retten, at principperne i Domstolens dom af 13. marts 1979 (Hansen mod HZA Flensburg, sag 91/78, Sml. s. 935) vedrørende artikel 2, stk. 1, i Rådets afgørelse af 29. september 1970 om de oversøiske landes og territoriers associering med Det europæiske økonomiske Fællesskab også må gælde artikel 53, stk. 1, i associeringsaftalen mellem EØF og Grækenland.

Retten bemærker herefter, at svaret på de præjudicielle spørgsmål også er af betydning for indehavere af toldoplag, som befinder sig i en situation, som kan sammenlignes med den, der foreligger for sagsøgeren i hovedsagen.

Retten har endelig anført, at spørgsmål tre angår det efter rettens mening ikke sandsynlige tilfælde, at forbudet mod afgiftsmæssig forskelsbehandling ikke gælder for lempelsesordningen. Retten er i øvrigt af den opfattelse, at lempelsesordningen, for så vidt den er en støtte, er ulovlig i forhold til fællesskabsretten, fordi Kommissionen ikke har fået underretning herom.

5. Finanzgericht's forelæggelseskendelse af 31. oktober 1980 er registreret på domstolens justitskontor den 3. februar 1981.

I henhold til artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for EØF-Domstolen er der indgivet skriftlige indlæg af sagsøgeren i hovedsagen, firma Pabst & Richarz KG, ved advokat P. Müller-Kemler, Hannover, af intervenienten i hovedsagen, Oberfinanzdirektion Hannover, ved Schäfer som befuldmægtiget, samt af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent Erich Zimmermann, bistået af advokat Wolf-Dietrich Krause-Ablass, Düsseldorf.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisførelse. Domstolen har imidlertid opfordret parterne til skriftligt og før retsmødet at besvare en række spørgsmål. Dette har fundet sted.

Ved kendelse af 17. juni 1981 har Domstolen i henhold til procesreglementets artikel 95, stk. 1 og 2, besluttet at henvise sagen til første afdeling.

II — Sammenfatning af de til Domstolen indgivne skriftlige indlæg

Vedrørende sagens faktum har sagsøgeren i hovedsagen, *firma Pabst & Richarz*, anført, at forelæggelseskendelsen indeholder en fejl i beskrivelsen af rækkefølgen af lempelsesforanstaltningerne. Sagsøgeren præciserer, at cirkulæret af 15. april 1976, som er afgørende i hovedsagen, vedrørende lagerbeholdningerne på privatoplagene den 17. marts 1976 fastsætter:

a) en refusion på 150 DM pr. hl ren alkohol for den referencemængde, som svarer til det gennemsnitlige salg i to måneder,

og

b) en refusion på 80 DM pr. hl ren alkohol for den del af lagerbeholdningen, som overstiger referencemængden.

Vedrørende lagerbeholdningerne på toldoplag blev der alene fastsat en refusion på 70 DM pr. hl ren alkohol for referencemængden.

Disse foranstaltninger havde til formål at neutralisere afgiftsforhøjelsen for de lagerbeholdninger, som allerede var solgt til priser, i hvilke forhøjelsen endnu ikke var indregnet.

Imidlertid forblev forhøjelsen omkostningsneutral for købere og forarbejdere af monopolalkohol. Der var nemlig sket en afgiftslettelse for deres til referencemængden svarende lagerbeholdninger med et beløb, der svarede til afgiftsforhøjelsen på 150 DM, mens afgiftsforhøjelsen for så vidt angår deres fremtidige salg blev fuldstændig udlignet gennem nedsættelsen af prisen for monopolalkohol med 150 DM. For dem indtraf således alene en afgiftsforhøjelse på 70 DM for de lagerbeholdninger pr. 17. marts 1976, som oversteg referencemængden.

Op til disse mængder forblev summen af regnskabsposterne »indkøb af monopolalkohol« og »spiritusafgift« de samme for køberne af monopolalkohol, og deres salgspriser kunne således også forblive uændrede.

Sagsøgeren i hovedsagen mener følgelig, at lempelsesordningen er et klassisk tilfælde af en afgiftsmæssig rimelighedsforanstaltning, der er indført for at udligne de uretfærdige økonomiske følger af en afgiftsmæssig foranstaltning, der i sig selv er lovlig. Dette fremgår også af motiverne til cirkulærerne, hvori der tales om »ulemper, som kan vise sig ved salg ... på grund af den ændrede markedssituation«.

I denne forbindelse anfører sagsøgeren, at støtte- eller subventionsforanstaltninger ikke er beregnet på at udligne urimelige følger af retmæssige foranstaltninger eller at mildne urimeligheder, som følger af en lov, i det enkelte tilfælde, men at mildne de ulemper, som følger af de økonomiske forhold.

Sagsøgeren finder i øvrigt, at spørgsmålet, om lempelsesordningen er lovlig i forhold til tysk ret, får henstå. Det afgørende i den foreliggende sag er, at sagsøgerens konkurrenter har haft økonomiske fordele af lempelsen.

Vedrørende spørgsmålet, om EØF-traktatens artikel 37 og 95 finder anvendelse i sagen, mener sagsøgeren, at kernen i det af Finanzgericht stillede spørgsmål er, om en intern afgiftsnedsættelse vedrørende et indenlandsk produkt også skal udvides til at gælde et lignende produkt fra en medlemsstat. Spørgsmålet drejer sig herefter om fortolkningen af EØF-traktatens artikel 95, stk. 1, og spørgsmålet om anvendelsen af traktatens artikel 37 er uden betydning. Der er nemlig ikke i denne sag tale om en foranstaltning »som er forbundet med et statsligt monopols udøvelse af sin eneret ...«, jf. Domstolens dom af 13. marts 1979 (Hansen mod HZA Flensburg, sag 91/78, nævnt ovenfor) men om en afgiftsmæssig rimelighedsforanstaltning, som har til formål delvis og foreløbigt at afbøde følgerne af en forhøjelse af en forbrugsafgift.

For spørgsmålet om anvendelsen af traktatens artikel 95 er den afgiftsmæssige belastnings udformning imidlertid uden betydning.

Finder der nemlig ikke opkrævning sted af en del af en afgift for så vidt angår indenlandske produkter, skal dette, selv om det sker begrænset såvel i henseende til varigheden som i henseende til beløbet, udvides til at gælde for lignende indførte produkter under de samme betingelser. Det er ubestrideligt, at de i denne sag omhandlede varer ligner hinanden. Desuden er den manglende opkrævning ikke begrundet i hensynet til den enkelte afgiftspligtiges individuelle

forhold, men i afgiftens virkninger for samtlige afgiftspligtige.

I henhold til traktatens artikel 95 må importøren af et lignende indført produkt ikke som afgiftspligtig stilles ringere end den, der skal betale den afgift, som hviler på det lignende indenlandske produkt.

Sagsøgeren i hovedsagen mener, at det for besvarelsen af de præjudicielle spørgsmål er af underordnet betydning, om og i hvilket omfang den lagerbeholdning, for hvilken der begæres afgiftslempelse i hovedsagen, allerede var blevet pålagt afgift. Lagerbeholdningen er i hvert fald blevet ramt af hele den afgiftsforhøjelse, for hvilken lagerbeholdningerne af lignende indenlandske produkter har opnået en afgiftslettelse på mindst 80 DM pr. hl ren alkohol.

Vedrørende lageret af råsprit fra Grækenland bør artikel 53, stk. 1, i associeringsaftalen med Grækenland bringes i anvendelse.

Lægges denne bestemmelse samt EØF-traktatens artikel 95 til grund, er det udelukket at bringe EØF-traktatens artikel 92 ff. i anvendelse.

Interventienten i hovedsagen, *Oberfinanzdirektion Hannover*, har indledningsvis anført, at der ikke er sondret mellem forskellige kategorier af spiritus eller disses oprindelse ved vedtagelsen eller anvendelsen af lempelsesordningen for de hidtidige lagre.

Vedrørende sagens faktum har Oberfinanzdirektion anført, at den spiritus, som fandtes i privatoplagene på referencetidspunktet, er blevet fritaget for de afgiftsmæssige »differencer«, som var blevet betalt ved indlæggelsen på oplag, med et gennemsnitsbeløb af 80 DM pr. hl ren alkohol.

Til gengæld har de bestående lagre på toldoplagene ikke opnået fritagelse for dette beløb, fordi de ikke er blevet belastet med tidligere afgifter. På dette punkt er Finanzgericht's bedømmelse af faktum fejlagtig. I henhold til spiritusmonopollovens § 154 sammenholdt med toldlovens § 46 skulle der nemlig først betales monopoludligningsafgift, herunder monopoludligningsdifference, når spiritussen i toldoplagene fraførtes disse. Monopoludligningsdifferencen blev imidlertid ikke opkrævet for varer, som fraførtes oplagene efter den 23. februar 1976.

Hertil kommer, at der for at udligne de forbigående ulemper i forbindelse med afgiftsforhøjelsen samt ændringen af konkurrencesituationen, blev ydet en refusion på 70 DM pr. hl ren alkohol til såvel lagrene på privatoplagene som på toldoplagene, i begge tilfælde i forhold til en referencemængde. For så vidt angår privatoplagene udgjorde den samlede refusion pr. hl ren alkohol inden for referencemængden således 150 DM.

Gennem en række taleksempler søger Oberfinanzdirektion at godtgøre, at lempelsen har været den samme for indførte produkter og for monopolalkoholen.

Vedrørende de relevante fællesskabsbestemmelser finder Oberfinanzdirektion, at de stillede præjudicielle spørgsmål i virkeligheden vedrører spørgsmålet, om der kan indlægges en forskelsbehandling i det forhold, at monopolalkoholen i modsætning til den indførte råsprit har opnået fritagelse »på grundlag af varens pris«. For så vidt må de i denne sag stillede spørgsmål anses for at være bortfaldet i tilfælde af en bekræftende besvarelse af det spørgsmål, som er forelagt i sag 4/81 (HZA Flensburg mod Andresen, som for øjeblikket verserer for Domstolen) vedrørende karakteren af den afgiftsbelastning, som for monopolalkoholen følger af den salgspris, der er fastsat af den tyske monopolforvaltning.

I denne forbindelse bemærker Oberfinanzdirektion, at Finanzgericht ved som

udligning af afgifter at henføre forholdet under afgiftsområdet risikerer at undvige problemet på en måde, som svarer til den situation, der forelå i sag 91/78 (Hansen mod HZA Flensburg, nævnt ovenfor). Oberfinanzdirektion understreger, at den fastsatte udligning af de afgiftsmæssige belastninger alene er et spørgsmål om administrativ hensigtsmæssighed og ikke et væsentligt kendemærke for ordningen. Dette støttes af, at refusionen i henhold til cirkulæret af 15. april 1976 skulle udbetales, når der ikke var mulighed for udligning.

Følgelig har Finanzgericht i virkeligheden anskuet spørgsmålet om monopolets salgspris i en periode, hvori der skete ændringer af handelsmonopolet. Den pågældende ordning må således bedømmes efter reglerne i artikel 37, stk. 1 og 2, og for så vidt der er tale om import fra Grækenland i henhold til artikel 31 i aftalen mellem EØF og Grækenland.

Men ifølge Domstolens ovennævnte dom af 13. marts 1979 i sag 91/78 virker et af staten beskyttet handelsmonopols prispolitik kun diskriminerende, når salgsprisen er unormalt lav i forhold til prisen, inden beskatning, for spiritus af en tilsvarende kvalitet, indført fra andre medlemsstater. I denne forbindelse bemærker Oberfinanzdirektion, at kvaliteten af råsprit fremstillet af vin og kvaliteten af monopolets neutrale alkohol ikke kan sammenlignes. I øvrigt er prisen for monopolalkohol væsentligt højere end prisen for neutral alkohol fra medlemsstaterne.

Hertil kommer, for så vidt angår råspritten fra Grækenland, at diskriminationsforbudet i artikel 31 i aftalen mellem EØF og Grækenland ikke var i kraft i den i sagen omhandlede periode, jfr. reglerne i aftalens artikel 6, stk. 1.

Endelig anfører Oberfinanzdirektion, at problemet anskuet i forhold til EØF-traktatens artikel 92 må føre til samme resultat, da denne bestemmelse hviler på den samme grundopfattelse som traktatens artikler 37 og 95 (jf. Domstolens dom af 10. 10. 1978, Hansen mod HZA Flensburg, sag 148/77, Sml. s. 1787).

Kommissionen for De europæiske Fællesskaber har indledningsvis bemærket, at det af rapporten fra forbundsdagens finansudvalg om ændringen af spiritusmonopolloven fremgår, at udvalget for så vidt angår spiritus fremstillet af vin og af frugt, som ikke var undergivet leveringsforpligtelsen, havde til hensigt at gennemføre en tilpasning til den nye situation ved at indrømme

a) en afgiftsfritagelse på 80 DM pr. hl ren alkohol med henblik på at skabe en udligning af monopoludligningsdifferencen eller spiritustillægsdifferencen i forhold til de hidtige lagre;

b) en afgiftsfritagelse for de gamle lagre indtil en referencemængde for at udligne det samlede beløb af afgiftsforhøjelsen for alkohol, dvs. 150 DM pr. hl ren alkohol.

Kommissionen har anført, at lagerbeholdningen i Pabst & Richarz's tanklager åbenbart er blevet behandlet som en lagerbeholdning i et privatoplag. I øvrigt skal alene den afgiftsfritagelse på 80 DM, som er nævnt under a), tages i betragtning ved bedømmelsen af den foreliggende sag.

Kommissionen mener, at refusionen af den afgift, som tidligere er opkrævet i form af spiritustillægsdifferencen eller monopoludligningsdifferencen, er en afgiftsmæssig foranstaltning, som er omfattet af EØF-traktatens artikel 95. I de to tilfælde var differencerne nemlig del af to former for underliggende

afgifter. Den generelle afgiftsfritagelse på 80 DM indebar således en større nedsættelse af forbrugsafgiften af monopolalkohol, som ikke tidligere var belagt med afgifter, end af den spiritus, som var fritaget for leveringsforpligtelsen, eller som var indført.

Kommissionen har anført, at selv om den omtvistede nationale foranstaltning også kunne anses for en støtte, jf. EØF-traktatens artikel 92 ff., er den alligevel omfattet af traktatens artikel 95 (jf. Domstolens dom af 21. 5. 1980, Kommissionen mod Italien, sag 73/79, Sml. s. 1533).

Kommissionen har herefter henvist til Domstolens dom af 10. oktober 1978 i sag 148/77 (Hansen mod HZA Flensburg) med henblik på at vise, at traktatens artikel 95 har forrang for traktatens artikel 37 i forhold til nationale regler, som stiller visse former for spiritus eller visse kategorier af producenter gunstigere ved opkrævning af forbrugsafgiften af alkohol.

For så vidt angår bedømmelsen af, om der i sagen foreligger en forskelsbehandling, jf. artikel 95, går Kommissionen ud fra den antagelse, at monopolalkoholen faktisk er blevet pålagt en afgift, der er 80 DM lavere pr. hl ren alkohol end den afgift, som sagsøgeren i hovedsagen har måttet betale for sin lagerbeholdning af råsprit. Kommissionen erkender imidlertid, at denne opfattelse kan bestrides, bl.a. hvis det antages, at den afgiftsfritagelse, som monopolalkoholen var omfattet af, udgør en refusion svarende til differencen i salgsprisen for monopolalkohol, og at differencen i salgsprisen udgør en afgift, der kan sammenlignes med monopoludligningsdifferencen.

I øvrigt henviser Kommissionen til Domstolens righoldige praksis vedrørende artikel 95 og anfører på grundlag heraf, at bestemmelsen kræver afskaffelse af forskelsbehandling, og at dette efter de nationale myndigheders valg skal ske enten ved en afskaffelse af den ulovlige foranstaltning og tilbagebetaling af den indrømmede afgiftsfritagelse, eller ved at indførte produkter indrømmes de samme fordele som indenlandske produkter.

Kommissionen deler Finanzgericht's opfattelse, hvorefter aftalen mellem EØF og Grækenland i henhold til dennes artikel 53, stk. 1, må anses for umiddelbart anvendelig.

Endelig har Kommissionen anført, at det, når henses til de foregående betragtninger, ikke er nødvendigt at besvare det tredje spørgsmål vedrørende fortolkningen af artiklerne 92 ff. om støtteforanstaltninger. Imidlertid har Kommissionen i så henseende subsidiært anført, at den ikke har fået meddelelse om den omtvistede lempelsesordning i henhold til traktatens artikel 93, stk. 3. Som følge heraf kan sagsøgeren i hovedsagen ikke for den nationale domstol påberåbe sig rettigheder i henhold til fællesskabsretten i forbindelse med tildelingen af en støtte.

III — Mundtlig forhandling

I retsmødet den 15. oktober 1981 er der afgivet mundtlige indlæg af sagsøgeren i hovedsagen ved advokat P. Müller-Kemler, Hannover, intervenienten i hovedsagen Oberfinanzdirektion Hannover, repræsenteret under den mundtlige forhandling af direktør i forbundsministeriet i Bonn, Jarsombeck, samt af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent Erich Zimmermann, bistået af advokat

Wolf-Dietrich Krause-Ablass, Düsseldorf.

Under retsmødet er parterne fremkommet med yderligere oplysninger vedrørende visse sider af sagen.

Oberfinanzdirektion Hannover, der er intervenient i hovedsagen, har anført, at spørgsmålet om, hvorvidt den prisdifference, der skal betales før oplagring af spiritus fra forbundsmonopolforvaltningen som en del af monopolets salgspris, er en afgift eller ej, er genstand for sag 4/81, Andresen, der verserer for Domstolen. Antagelsen i forelæggelseskendelsen af, at monopolalkohol, der er indlagt på privatoplag, endnu ikke er beskattet, er således tvivlsom.

Lempelsesordningen omfattede imidlertid også kompensation for prisdifferencen, der betaltes for monopolalkohol. Siden oktober 1975 har prisdifferencerne svinget mellem 16,05 DM og 104,60 DM pr. hl ren alkohol.

Der var ikke fastsat en sammenlignelig lempelse for lagerbeholdningen på toldoplag, da disse ikke var blevet pålagt nogen difference ved oplagringen.

Oberfinanzdirektion har videre anført, at det tanklager under toldkontrol, som tilhører sagsøgeren i hovedsagen, indtager en særstilling i henseende til spiritusmonopolloven. Særstillingen skyldes den traditionelle tyske destilleri- og oplagringspraksis. De oplysninger, som skal anvendes ved beregningen af afgiftstilsvaret, indhentes i sådanne tilfælde før oplagring af den råsprit, som allerede er blevet underkastet en første forarbejdning, hvorimod beskatningen og således opkrævningen af monopoludligningsdifferencen finder sted senere på grundlag af den endelige destillation.

Heroverfor har repræsentanten for *firma Pabst og Richarz,* der er sagsøger i hovedsagen, anført, at lagerbeholdningen i tanklagre i henhold til en bekendtgørelse af 26. februar 1976 blev pålagt monopoludligningsdifferencen med et beløb af 16,05 DM pr. hl ren alkohol og ikke med 80 DM, som anført i forelæggelseskendelsen. Virksomheden betalte dette beløb, som den senere fik tilbagebetalt efter en særlig anmodning uafhængigt af lempelsesordningen.

Generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 28. januar 1982.

Præmisser

1 Ved kendelse af 31. oktober 1980, indgået til Domstolen den 3. februar 1981, har Finanzgericht Hamburg i medfør af EØF-traktatens artikel 177 stillet tre præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af EØF-traktatens artikler 37, 92, 93 og 95 samt af artikel 53, stk. 1, i aftalen om en associering mellem Det europæiske økonomiske Fællesskab og Grækenland, undertegnet i Athen den 9. juli 1961, indgået og godkendt på Fællesskabets

vegne ved Rådets afgørelse af 25. september 1961 (EFT specialudgave, anden serie, I, 1a).

2 Hovedsagen vedrører anvendelsen af en lempelsesordning, som gennemførtes ved tre cirkulærer udstedt af forbundsfinansministeren med henblik på tilpasning af det tyske spiritusmonopol til fællesskabsrettens krav, på et parti råsprit fra Frankrig, Italien og Grækenland, som var indlagt på et tanklager på det i cirkulærerne fastsatte referencetidspunkt.

3 Før tilpasningen af monopolet betaltes der af al spiritus, som indførtes til forbundsrepublikken Tyskland fra såvel medlemsstater som tredjelande, en forbrugsafgift benævnt »monopoludligningsafgift« (Monopolausgleich). Afgiften bestod af et fast beløb svarende til spiritusafgiften (Branntweinsteuer), som opkrævedes af indenlandsk spiritus, der forhandles gennem forbundsmonopolforvaltningen, og et variabelt beløb benævnt »monopoludligningsdifference« (Monopolausgleichspitze), der svarede til den »prisdifference« (Preisspitze), som fremkom i forbindelse med beregningen af monopolets salgspris for spiritus. Prisdifferencens beløb fremkom, når summen af spiritusafgiften og den af forvaltningen fastsatte »basispris« for spiritus blev fratrukket monopolets salgspris. Ifølge forelæggelseskendelsen havde spiritusafgiften andraget 1 500 DM pr. hl ren alkohol siden 1972, mens monopoludligningsdifferencen androg 80 DM pr. hl ren alkohol ved årsskiftet 1975/76.

4 Med henblik på at bringe spiritusmonopolet i overensstemmelse med fællesskabsretten var forbundsmonopolforvaltningen — for at efterkomme Domstolens domme af 17. februar 1976 (Rewe, sag 45/75, Sml. s. 181 og Miritz, sag 91/75, Sml. s. 217) — ophørt med at gøre det indførselsmonopol, som tilkom forvaltningen i henhold til tysk lovgivning, gældende over for spiritus fra andre medlemsstater. Den nedsættelse af salgsprisen for monopolspiritus, som monopolforvaltningen herefter gennemførte, medførte et underskud for monopolet, da de opkøbspriser, som betales til de producenter, der leverede til monopolet, blev fastholdt. Underskuddet dækkedes over statsbudgettet, hvilket førte til en generel forhøjelse af spiritusafgifterne på 10 %. Spiritusafgiften og monopoludligningsafgiften forhøjedes med 150 DM pr. hl ren alkohol til 1 650 DM pr. hl. Samtidig, og i forbindelse med den nævnte tilpasning af monopolet, afskaffedes monopoludligningsdifferencen med virkning fra 18. marts 1976.

5 Med udgangspunkt i et løfte afgivet over for forbundsdagens finansudvalg gennemførte forbundsministeren forskellige administrative foranstaltninger med henblik på at give producenter og importører af spiritus mulighed for en bedre tilpasning til de nye markeds- og afgiftsforhold. Ministeren fastsatte således ved tre cirkulærer af henholdsvis 23. marts, 15. april og 1. juli 1976 administrative anvisninger vedrørende lempelsesforanstaltninger.

6 Foranstaltningerne fandt anvendelse på de mængder alkohol, der den 22. februar 1976 var indlagt på privatoplag (Branntweineigenlager) eller på toldoplag (Zollager). De fastsatte lempelser gennemførtes som udgangspunkt ved afskrivning på de afgiftsbeløb, som månedligt skulle betales fra og med april 1976.

7 Ifølge de ministerielle cirkulærer kunne lempelsen andrage indtil 150 DM pr. hl. Den bestod af to elementer. Først gennemførtes en lempelse på 70 DM pr. hl for en nærmere bestemt referencemængde alkohol for at undgå urimelige følger af forhøjelsen af spiritusafgiften, navnlig for langtidskontrakter. Lempelsen fandt anvendelse på den del af nettobeholdningerne, som svarede til referencemængden, og som fandtes på privatoplag og på toldoplag. Herefter gennemførtes en tilbagebetaling af 80 DM pr. hl for de samlede beholdninger på privatoplag. Der var navnlig tale om tilbagebetaling af monopoludligningsdifferencen i salgsprisen for monopolspiritus. Differencerne var blevet opkrævet på tidspunktet for alkoholens oplagring, mens monopoludligningsafgiften og spiritusafgiften først blev opkrævet på det tidspunkt, alkoholen fraførtes oplag. Denne sag vedrører kun den nævnte tilbagebetaling af 80 DM pr. hl.

8 Oberfinanzdirektion Hannover, der er intervenient i hovedsagen, har anført, at monopoludligningsdifferencens beløb i det væsentlige varierede på grundlag af forbundsmonopolforvaltningen dengang foretagne beregninger af prisdifferencen. Tilbagebetalingen af 80 DM pr. hl. bør således anses for at være en gennemsnitlig godtgørelse for de prisdifferencer, som var blevet opkrævet ved oplagringen.

9 Den mængde alkohol, der er tale om i nærværende sag, fandtes på referencetidspunktet i et tanklager, som sagsøgeren i hovedsagen, firma Pabst og Richarz, rådede over. Der er enighed om, at lagre af denne art ikke er

opført blandt de lagre, for hvilke der er fastsat lempelsesforanstaltninger ved de ministerielle cirkulærer.

10 Ifølge forelæggelseskendelsen har sagsøgeren i hovedsagen betalt monopoludligningsdifferencen med et beløb af 80 DM pr. hl ved oplagringen af alkoholen. Denne difference har sagsøgeren fået tilbagebetalt. Sagsøgeren har imidlertid krævet en yderligere lempelse på 80 DM pr. hl under henvisning til, at det er stridende mod lighedsgrundsætningen, at den spiritus, som var erhvervet hos forbundsmonopolforvaltningen, og som på referencetidspunktet var oplagret på privatoplag, havde opnået en lempelse på 80 DM pr. hl uden tidligere at have været afgiftsbelagt, mens lagerbeholdningerne på tanklagre ikke havde opnået en tilsvarende afgiftslempelse.

11 Under sagens behandling ved Domstolen er sagsøgeren i hovedsagen fremkommet med en ændret beskrivelse af sagens faktiske omstændigheder og grundlaget for sit tilbagebetalingskrav. Sagsøgeren har oplyst, at virksomheden havde betalt monopoludligningsdifferencen for spiritus i virksomhedens tanklager med et beløb af 16,05 DM pr. hl, og at virksomheden har fået det samme beløb pr. hl tilbagebetalt, hvilket Oberfinanzdirektion ikke har bestridt. Sagsøgeren udleder heraf, at den lempelsesordning, som er fastsat ved de ministerielle cirkulærer, ikke har fundet anvendelse på virksomheden, og at dette danner grundlaget for kravet om lempelsen på 80 DM pr. hl.

12 Det tilkommer ikke Domstolen, men derimod den nationale retsinstans at fastslå de faktiske forhold, der har givet anledning til sagen, og heraf og at udlede følgerne for den afgørelse, som retten skal træffe.

13 Finanzgericht har lagt til grund, at det problem, der skal afgøres, er, om der foreligger forskelsbehandling af, på den ene side, monopolspiritus, for hvilken der er sket tilbagebetaling med et samlet beløb, uden at der tidligere er foretaget opkrævning heraf, i forhold til, på den anden side, indført spiritus, for hvilken tilbagebetalingen skulle udligne den tidligere stedfundne betaling af monopoludligningsdifferencen. Ifølge Finanzgericht's foreløbige opfattelse er lempelsesordningen bedømt på dette grundlag i strid med EØF-traktatens artikel 95 samt, for så vidt angår spiritus indført fra grækenland, artikel 53, stk. 1, i associeringsaftalen med Grækenland.

14 Den forelæggende ret har imidlertid taget hensyn til, at en række tyske retsafgørelser har fastslået, at lempelsesordningen må anses for at være en støtteforanstaltning, da der består en snæver forbindelse med forhandlingen af spiritus fra monopolet, hvis underskud dækkes gennem statskassen. I øvrigt har Oberfinanzdirektion gjort gældende, at traktatens artikel 37, der regulerer nationale monopoler som det tyske spiritusmonopol, udelukker, at reglerne i artikel 95 kan finde anvendelse.

15 For at tage stilling til disse problemer har Finanzgericht forelagt følgende tre spørgsmål:

»1. Skal EØF-traktatens artikel 95 og artikel 53, stk. 1, i aftalen om en associering mellem EØF og Grækenland, eller EØF-traktatens artikel 37 fortolkes således, at der skal ske en bedømmelse på grundlag af disse bestemmelser af en statslig foranstaltning, hvorved det bestemmes, at der i forbindelse med en forhøjelse af spiritusafgifterne og ydelse af støtte til bestemte indenlandske spiritusproducenter for den på tidspunktet for den nævnte foranstaltning producerede, men endnu ubeskattede spiritus, ved afgiftspåligningen skal ske en afgiftslempelse, eller skal en afgiftslempelse af den nævnte art bedømmes på grundlag af støttereglerne i EØF-traktatens artikler 92 ff.

2. I tilfælde af, at bestemmelserne i EØF-traktatens artikel 37 og/eller 95 og associeringsaftalens artikel 53, stk. 1, skal finde anvendelse:

Skal disse bestemmelser fortolkes således, at de giver importøren krav på, at spiritus indført fra andre medlemsstater fritages for forbrugsafgifter på samme måde som indenlandsk spiritus på grundlag af generelle anvisninger til forvaltningen, og dette uafhængigt af, om fritagelsen efter national ret skal kvalificeres som støtte eller som en afgiftsmæssig rimelighedsforanstaltning, og uafhængigt af, om fritagelse efter national ret er lovlig eller ulovlig?

3. I tilfælde af, at støttereglerne skal finde anvendelse:

Giver den i fællesskabsretten gældende almindelige lighedsgrundsætning importøren af en vare krav på, at der gives støtte til spiritus indført fra

andre medlemsstater på samme måde som til andre importører eller indenlandske spiritusproducenter eller spiritusforhandlere?«

16 De to første spørgsmål, der vedrører kvalifikationen i forhold til fællesskabsretten af en lempelsesordning af den art, der er genstand for retstvisten i hovedsagen, bør behandles under ét.

17 Spørgsmålene drejer sig i det væsentlige om, hvorvidt en lempelsesordning, der er indført ved anvisninger til forvaltningen i forbindelse med en ændring af spiritusafgifterne som følge af en tilpasning af det nationale spiritusmonopol, skal bedømmes i forhold til traktatens artikel 95 og artikel 53, stk. 1, i associeringsaftalen med Grækenland, eller om dette er udelukket, fordi traktatens artikel 37 eller artiklerne 92 og 93 eventuelt skal finde anvendelse, og i førstnævnte tilfælde, om en importør kan støtte ret på de nævnte bestemmelser for nationale retsinstanser.

18 Som Kommissionen med rette har anført, afhænger den retlige kvalifikation i henhold til fællesskabsretten af en national foranstaltning ikke af, hvorledes foranstaltningen opfattes eller bedømmes på nationalt plan. Da traktatens bestemmelser skal finde ensartet anvendelse i hele Fællesskabet, må de underkastes en ensartet fortolkning.

19 Ifølge Domstolens faste praksis skal artikel 95 opfange enhver beskatningsmetode, som bryder ligebehandlingen af indenlandske og indførte varer. Bestemmelsen finder herefter anvendelse på lempelsesforanstaltninger, som i forbindelse med en forhøjelse af spiritusafgifterne giver indenlandske produkter en mere fordelagtig behandling end lignende indførte produkter, også selv om de nævnte foranstaltninger er truffet på grundlag af anvisninger til forvaltningen.

20 Det bemærkes endvidere, at Domstolen i dommen af 25. november 1981 (Andresen, sag 4/81, Sml. 1981, s. 2835) har bestemt, at af den salgspris for spiritus, som fastsættes af et statsligt monopol, skal alene anses for »afgift«, jf. EØF-traktatens artikel 95, den del af salgsprisen, som monopolet i henhold til loven med et bestemt beløb skal indbetale til statskassen som

spiritusafgift, men ingen andre af de forretningsmæssige eller andre elementer eller omkostninger, som indgår i fastsættelsen af monopolprisen.

21 Heraf følger, at et afgiftselement i spirtusafgiften af indførte varer, der svarer til et element, som ikke har karakter af afgift, i salgsprisen for den spiritus, som sælges af forbundsmonopolforvaltningen, virker diskriminerende. Hvis der for de afgiftsmæssige byrder af forskellig art, som påhviler indført spiritus på den ene side og monopolspiritus på den anden side, sker en lempelse med samme beløb, består den mindre fordelagtige behandling af indført spiritus fortsat, og den nævnte forskelsbehandling opretholdes.

22 Det er herefter ufornødent at afgøre, om sådanne lempelsesforanstaltninger også kan anses for støtteforanstaltninger efter traktatens artikler 92 og 93. Det følger nemlig af Domstolens praksis og bl.a. af dommen af 21. maj 1980 (Kommissionen mod Italien, sag 73/79, Sml. s. 1547), at en foranstaltning der gennemføres ved hjælp af en diskriminerende afgift, som samtidig kan betragtes som en del af en støtte efter artikel 92, under alle omstændigheder er omfattet af artikel 95.

23 Heller ikke det forhold, at lempelsesforanstaltningerne er forbundet med tilpasningen af et nationalt spiritusmonopol kan føre til et andet resultat. Som Domstolen har udtalt i dommen af 13. marts 1979 (Peureux, sag 86/78, Sml. s. 897), vedrører bestemmelserne i traktatens artikel 37 kun de aktiviteter, der efter deres art er forbundet med udøvelsen af det pågældende monopols særlige funktion. Bestemmelserne er således uden betydning for nationale regler, der ikke vedrører udøvelsen af denne særlige funktion, således som tilfældet er vedrørende afgiftslempelse for spiritus, af hvilken der tidligere er betalt afgift.

24 Det følger af det anførte, at traktatens artikel 95 finder anvendelse på en national lempelsesordning, der på grundlag af anvisninger til forvaltningen indebærer en mindre fordelagtig behandling af spiritus fra andre medlemsstater end af lignende indenlandske varer. Da artikel 95 finder umiddelbar anvendelse, kan en importør af spiritus fra andre medlemsstater støtte ret på bestemmelsen for nationale retsinstanser.

25 Artikel 53, stk. 1, i associeringsaftalen med Grækenland er affattet således:

Ingen af de kontraherende parter må direkte eller indirekte pålægge varer fra den anden kontraherende part interne afgifter af nogen art, som er højere end de afgifter, der direkte eller indirekte pålægges indenlandske varer.

Ingen af de kontraherende parter pålægger varer fra den anden kontraherende part interne afgifter, som indirekte vil kunne beskytte andre varer.

De kontraherende parter ophæver senest ved begyndelsen af det tredje år efter aftalens ikrafttræden, de ved dennes ikrafttræden gældende bestemmelser, som strider mod ovenstående regler.«

26 Bestemmelsen, hvis ordlyd svarer til ordlyden af traktatens artikel 95, opfylder i forbindelse med associeringsordningen mellem Fællesskabet og Grækenland samme funktion som artikel 95. Den findes blandt en række bestemmelser, som havde til formål at forberede Grækenlands tiltrædelse af Fællesskabet gennem indførelse af en toldunion, harmonisering af landbrugspolitikken, gennemførelse af arbejdskraftens frie bevægelighed og andre gradvise tilpasningsforanstaltninger til fællesskabsretten krav.

27 Det følger således af ordlyden af den ovennævnte artikel 53, stk. 1, samt af formålet med og arten af associeringsaftalen, som bestemmelsen er del af, at den er til hinder for, at en national lempelsesordning afgiftsbegunstiger indenlandsk spiritus i forhold til spiritus indført fra Grækenland. Den indeholder en klar og præcis forpligtelse, der hverken med hensyn til sin gennemførelse eller i sine virkninger er betinget af senere retsakter. Artikel 53, stk. 1, må herefter antages at have fundet umiddelbar anvendelse fra begyndelsen af det tredje år efter aftalens ikrafttræden, dvs. det tidspunkt, hvor enhver foranstaltning, som stred mod bestemmelsen, jf. stk. 3, skulle være ophævet.

28 Det første og det andet spørgsmål bør herefter besvares således, at en importør af spiritus fra andre medlemsstater eller fra Grækenland for natio-

nale retsinstanser kan støtte ret på traktatens artikel 95 henholdsvis artikel 53, stk. 1, i associeringsaftalen med Grækenland over for anvendelsen af nationale foranstaltninger, hvorved der på grundlag af anvisninger til forvaltningen i forbindelse med en ændring af spiritusafgifterne som følge af en tilpasning af det nationale spiritusmonopol er sket en lempelse af spiritusafgifterne, hvis de nævnte foranstaltninger indebærer, at den importerede spiritus behandles mindre fordelagtigt end lignende indenlandske produkter.

29 Når henses til dette svar, er det ikke nødvendigt at behandle det tredje spørgsmål, der vedrører reglerne for anvendelsen af traktatens artikler 92 og 93.

Sagens omkostninger

30 De udgifter, der er afholdt af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale domstol, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (første afdeling)

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt den af Finanzgericht Hamburg ved kendelse af 31. oktober 1980, for ret:

En importør af spiritus fra andre medlemsstater eller fra Grækenland kan for nationale retsinstanser støtte ret på traktatens artikel 95 henholdsvis artikel 53, stk. 1, i associeringsaftalen med Grækenland over for anvendelsen af nationale foranstaltninger, hvorved der på grundlag af anvisninger til forvaltningen i forbindelse med en ændring af spiritusaf-

gifterne som følge af en tilpasning af det nationale spiritusmonopol er sket en lempelse af spiritusafgifterne, hvis de nævnte foranstaltninger indebærer, at den importerede spiritus behandles mindre fordelagtigt end lignende indenlandske produkter.

Bosco O'Keeffe Koopmans

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 29. april 1982.

Justitssekretæren
efter bemyndigelse

A. W. H. Meij
Referendar

G. Bosco
Formand for første afdeling

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT S. ROZÈS FREMSAT DEN 28. JANUAR 1982 [1]

Høje Domstol.

Finanzgericht Hamburg har indgivet en præjudiciel anmodning om fortolkning af EØF-traktatens artikler 37, 92 ff. og 95 samt af den til sidstnævnte bestemmelse svarende regel i associeringsaftalen fra 1961 mellem EØF og Grækenland.

Sagens omstændigheder er følgende:

I — Sagen verserer mellem virksomheden Pabst & Richarz KG, der importerer neutral alkohol fremstillet af vin (»Branntwein aus Wein«) og forbundsmonopolforvaltningen.

1 — Oversat fra fransk.

1. Tvisten har sin oprindelse i de overgangsforanstaltninger, som myndighederne i Forbundsrepublikken Tyskland traf på baggrund af to af Domstolens domme fra februar 1976, hvori Domstolen i det væsentlige fastslog, at importforbud [1] og importafgifter [2] til fordel for nationale monopoler er stridende mod traktaten, hvilket også gjaldt den del af afgiften af indført alkohol, som kaldtes »Monopolausgleichspitze« (udtrykket oversættes almindeligvis til fransk ved »crête du droit compensatoire du monopole«; dansk: monopoludligningsdifference) (dom af 17. 2. 1976, Rewe, sag 45/75, Sml. s. 181).

1 — Dom af 3. februar 1976, Manghera, sag 59/75, Sml. s. 91.

2 — Dom af 17. februar 1976, Miritz, sag 91/75, Sml. s. 217.